

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Matthaei Tympii Aureum Specvlvm Principvm,
Consiliariorvm Ivdicvm, Consvlvm, Senatorvm, Et Aliorvm
Magistratvum Cvm Ecclesiasticorum tum Politicorum
omnium**

Tympe, Matthäus

Coloniae Agrippinae, 1617

51 Pœnas debitas irrogare malis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52641)

& quod cunctis pretiosius est dignitatibus æternum retributionis præmium capessere non diffidimus.

3. *Ferdinandus Castella Rex*, cognomento *Isabellus*, Hispali obfessa, in magna, atq; adeo suprema inopia, suadentibus quibusdã, vti temporũ obnis eam inopiã leuaret, ne incepto abscedere cogeretur cum graui dedecore nominis Christiani; præcisẽ facturum negauit, maius se præsidium ponere distitans in precibus Sacerdotum, quã in omnibus eorum copijs & auro. Modestia & pietatis merces fuit vrbs amplissima proximo die ad deditiõis conditiones redacta. *Ioan. Marian. lib. 1. de Rege, &c.*

SIGNVM LI,

Pœnas irrogare malis. POENAS IVXTA SCELERV M GR AUITATEM contemptoribus, & transgressoribus, seu prauaricatoribus Legum irrogare.

RATIONES pro Pœnis. (vide *Quæst. Polit. M. Iun.*)

1. Pœnæ, & animaduersiones adhibentur, vti tollantur mali, si esse nocentes voluerint: commendentur, si per negligentiam aliquid admiserint. (*Seneca 1. de Ira cap. 16.*)

2. Multitudinis hæc est conditio, vt necessitati potius, quã rationi; & pœnis, quã honestati pareant: ideoq; instar iumentorũ animaduersionibus & pœnis coercendi sunt, & in officio continendi. (*Arist. 10. Ethic. cap. vlt.*) Hinc *Sallustius* in *Iugurth.* censet multo præstare beneficij, quã maleficij immemorem esse: bonus tãcũm sequitur, vbi negligas: at malus improbius.

Infiguntur pœnæ, non ob præteritum factus, quod infectum fieri amplius non potest; sed propter futurum, ne is, qui alteri iniuriam fecit, tale quid iterum committere audeat: ceteri quoque à vitijs deterreantur. (*Plato in Protagora, Arist. 7. Polit. cap. 13.*)

4. Non tantum decentes Leges ferre, summo bono est: sed etiam sancitas accuratè custodire, & ad effectum deducere, transgressores competentibus pœnis subijcere. (*Iustin. Const. 161.*)

5. Delicta si non puniantur, criminis inuidia in iudicis vel negligentiam, vel præuaricationem seruat. (*Plato lib. 6. de Leg.*)

6. Humanitate ac clemètia Magistratus, magna ad peccandum facinorosis fenestra aperitur: cum scelera non puniuntur, ad iniuriam inferendam proni homines redduntur. (*Arist. 1. Rhet. cap. 12. Plut. de sera Numinis vindicta. Demosth. in Miltiadem.*) Lenitas improbitatè alit, atq; corroborat, ut *Imp. Iul. in Mesopog.* boni ad scelera inuitantur, mali ad deteriora perpetratis alliciuntur. Impunitas, vel spes impunitatis, peccandi magna est illecebra: (*Cic. 3. de Offic. & pro Milone.*) iniuriarum solum soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionum nutrix. (*Bernard. 3. de Confid.*) Hæc ratio recto iudicij æquilibrio appensa, tantum valuit apud *Theodosium Imp.* ut cædis in Præfectum militum commissæ per *Thessalonicenses* veniam *Ambrosio* alijsque *Pæsulibus* datam reuocaret. Videbat enim spe impunitatis subditos efferari, plurimaq; scelera atrocissima multifariâ ab his perpetrari. Nâ quod in *Antiochenos* (qui statuas ipsius simul & *Augustæ* defunctæ cõtumeliosè detulerant) non animaduertisset, excitados viderat.

Ddd 4

Aria-

Arianos, qui sumptis in audaciam ea indulgentia animis, Constantinopoli Arcadio Imp. filio, Magistratibusq; contemptis, in domum Episcopi infilierant, eamq; furibundè concremârunt. Rursum indulgentiam Arianis datam, Catholici quoq; segetem & materiam dedisse grassandi in Synagogam Iudæorum, & in ædes Valentini-
 rum, (qui 30. colentes Deos cum Iudæis Christianis Monachis insultabant.) Quòd si Thessalonicensibus, qui ad deterrima quæque animum ad-
 cecerant, ignosceret, actum fore de imperij statu, quem nimia indulgètia euersum iri, ex antecessoribus aliorum erratis, facile providebat. Statuit itaq; (& quidem laudabiliter, si non innocentes sunt atque nocentes trucidari mandasset) publicum delictum publica animaduersione exsequi. Res enim censebat, pro arbitrio & ratione temperare debere Principem adhibere misericordiam, & indulgentiam, atque rigorem temperare iustitiam ab his verò tunc abstinendum, cum rerum experientia constaret, ex ea subditos reddi contumeliosos, proteruos, atque ad delinquendum facili-
 ores, adèd vt nisi mox Legum seueritas adiret, & gladius potestatis occurrat, nulla amplius futura sit securitas Magistratibus, periclitandamq; mox salutem Imperatoris, si impune licet populo Leges proculcare, & còferto agmine potestatem Magistratus. Quo magis Theodosij prestantiam, nedum prudentiam suspicere licet, qui cum hoc omnia pro sui excusatione haberet, quæ ab Ambrosio D. Ambrosium redarguentem obtulerat, quibus iustam, vel apparentem saltem de se opinionem pararet; his tamen omnibus spreto, magis contemptis, Dei Sacerdoti magis, quam Imperatori

sententiæ que familiarium detulit, atque paruit.
Annal. Baron. Anno Christi 390.

1. Etiam parua delicta non punita nocent: quia
 occultè violandarum Legum consuetudo serpit;
 quemadmodum rei familiaris facultates etiam
 parui sumptus exhauriunt, si sæpe fiant. (*Arist. 5.*
Pol. cap. 8.)

2. Contra supplicia facinoribus imposita, non
 solum futurorum malorum sunt inhibitiones,
 verùm etiam consolationes læsorum. (*Plut. de*
ira. &c.)

3. Florentes & beatæ fiunt Resp. quando ciues
 omnes pœnarum metu à maleficijs abstinent, &
 beneficiorum præmijs inuitati officium facere
 student. (*Demosth. aduersus Leptinem.*) Neque So-
 lon temere dixit, Resp. duabus rebus contineri,
 pœnis & præmijs: si boni ad virtutem præmijs
 incitentur, mali autem pœnis coërceantur. (*Plat.*
in Solone. Cic. in Bruto.)

4. Contra, vbi nulla seuera iudicia exercen-
 tur, etiam bona ingenia corrumpuntur. (*Isocr. in*
areop.) Idem hic, quod in strage accidit, cum ipse
 populus sese premit: nemo ita cadit, vt nõ alium
 se atterat, primi exitio sequentibus fune: in
 qua enim nemo sibi tantùm errat, sed alieni er-
 roris caussa & author est. (*Seneca 1. de vita bea-*
ta.)

5. Vt hortulani noxias herbas tollunt, quò her-
 bus veilibus incrementa concilientur: (*Saxo lib.*
4. Danicarum hist.) vt in corpore, si quid est,
 quod reliquo corpori noceat, vri secariq; pati-
 tur, vt membrorum aliquod potius, quàm totũ
 corpus intereat: sic in Reip. corpore, vt totum sit
 saluum, quidquid est pestiferum amputandum
 est.

est. (Cic. 8. Philip.) Ouid. 1. Metamorph.

Immedicabile vulnus

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.
 Medicus, inquam, amputat membra, quæ totum corpus inficere possent: agricola amputat pom-
 pinos & ramos, quæ vitibus & arboribus offi-
 cere possent: potest ergo & Præses Reip. noxios ci-
 ues è medio tollere, ne alios corrumpant. Vt etiã
 fulmina paucorum periculo cadunt, omnium
 metu: ita animaduersiones magnarum potestati-
 tum terrent latius, quàm noceant. (Seneca. de
 Clement. cap. 8.)

12. Lex illa Platonis (9. de Leg.) merito iuratur:
*Ne impunè quicquam cuiquam esto: cuius
 carcere, verberibus, infamia, ære, capite puniantur.*

13. In iure grauis Iudicibus pœna constituitur,
 qui iustitiam facere negligunt: damnum iniuri-
 passio refarcire iubentur. *lib. 7. Feud. tit. 13. c. 10
 Constat. Nouellus, Const. 30.* Atrociam, inquit Impera-
 tor, crimina acerbè puniantur, vt paucorum bo-
 minũ supplicio omnes reliqui cõtinuò castigetur.
 Neque inhumanitas hoc, sed potius summa
 quædam humanitas, cum multi paucorũ animadu-
 uersione saluantur. Vt & S. Hieronymus, in cap.
 22. Hierem. ait: Homicidas, &c punire, non est de-
 fusio sanguinis, sed Legum ministerium.

14. Deus auferre sanguinem noxium iubet de
 Israël, vt audientes cæteri timorem habeant, ne
 audeant talia facere. *Deut. 19. Benedictio summa
 Pron. 24. ijs promittitur, qui impium arguunt.*

15. Contra 1. Reg. 15. Sauli intempèstua ciuitate
 in Regem Agag vituperatur.

16. Qui veterem iniuriam impunè & iocundè
 fert,

ert, nouam inuitat : qui neminem studet offen-
dere, placere & gratificari cupit omnibus, se-
cipsum in exitium conijcit. (*Plut. in Apopht.*
Laton.)

77. S. Paulus ait de Magistratu: (*Rom. 13.*) *Nō sine*
caussa gladiū portat : minister enim Dei est. Prou.
11. Rex, qui sedet in folio, iudicio dissipat omne ma-
ter. Et Christus, (*Matth. 26. 51.*) ad Petri: *Qui acce-*
perit gladium, gladio peribit: hoc est à Magistratu
occidetur: arguit enim Petri, nō quòd se, aut Do-
minū defendere veller; sed quòd iniuriā Domino
sibi vlcisci veller, cū tamen nō haberet publi-
cā ad hoc authoritatē. *Augustin. Tract. 112. in Ioan.*

78. *Genes. 38. 24.* Iudas Patriarcha, vt Princeps
familie, adiudicauit adulteram ad ignis suppli-
cium. Et Moyses, Iosue, Samuel, Dauid, Helias, a-
lij; sancti viri, plurimos occiderunt, vel occidi
sufferunt. Adhibenda est ergo interdum in tem-
pore, Reip. causa Seueritas, sine qua administrari
iustas non potest. (*Cic. 1. de Offic.*) Clementia, in-
firmitas, & lenitas seueritate austeritateq; miscen-
da est; hoc enim virtutum, specie dissimilium,
temperamento ciues in officio continentur.

79. *Boeth. 4. de Consol. Prof. 4.* ait: Feliciores sunt
probi supplicia luentes, quā si eos nulla iu-
stia pœna coërceat.

80. *Seneca de Tranquil. animi cap. 7.* Serpunt
intra, & in proximum quemque transiliunt, &
in contactu nocent.

Si igitur Magistratus ijs ignoscit, nil certē a-
liud efficit, quā quòd delinquendi materiā in-
ducit, etiā in propriā personā. Siquidē permittit
Deus saepe, vt qui parcat nocētib; ab ijsdē quoq;
puniatur, & ipsimet vindicent iniuriam illatam
Reip.

Reip. (cuius maximè interest maleficia impunita non esse) per impunitatem sibi concessam, in persona concedentis. *Lit. a vuln. §. ad l. Aquil.*

1. Ad Achaz Regem, qui Regi Benadad, quem necari iusserat Deus, pepercit, dictum est: 3. Reg.

20. *Quia diuifisti hominem dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima illius, & populus tuus pro populo illius.*

2. Quia Saul Regem Agag contra præceptum Domini viuum conseruârat, 1. Reg. 15. ve diuicio Dei regno priuatus est.

3. Lacedæmonios, quod in impios stupratorum, qui filiabus Sædasi fucum fecerant, non animaluerterunt, in ipso flagitij commissi loco videtur esse historiz tradunt. *Isocr. Vide in Theatro p. Luxuria.*

4. Vt non immeritò Totilas Gothorum Rex roganti vt parceret cuidam, qui virginem incestuauerat, responderit: Eiusdem ingenij esse, delictum se obstringere, & delictorum supplicia impendere: omnino autem, aut hunc poenam dare: aut Gothorum Remp. interire necesse esse. (*Caes. Sigon. 19. de Imp. Occid.*)

HISCE DE CAUSSIS,

I. Imperatores & Duces boni semper in bello militibus poenas, partim leues, partim atroces, pro criminum & delictorum conditione imponerunt, cogitantes id, quod dictum prudenter præclare: Nihil in bello contemni oportere. (*1. mil. Prob. in Thrasybulo.*) præliorum delicta condationem nõ recipere: (*Veget. lib. 1. cap. 12.*) & nullam negligentiam ibi veniam mereri, vbi delictate certatur. (*lib. 3. cap. 5.*)

2. Audacibus nimium, & temerarijs poene loco

Disciplina
in castris.

mirabant sanguinem, & venam fecabant, vt ita
 perflua sanguinis parte defluxa, magis intra
 rum rationis sese milites continerent. (*Alex.
 lib. 2. cap. 3.*) vide locum de Disciplina
 militie.

Timidus & ignauus mutabant vestem: consti-
 tuit enim *Charondas* Legislator, vt qui arma pro-
 pria capere recusaret, vestibus muliebribus in-
 datus, quotidie in foro se sistere cogeretur.
 (*Diod. lib. 12.*) *Agefilans* eandem ob causam Asia-
 cos quosdam vestitu nudauit, & sic per agmen
 procedere iussit. (*Alex. lib. 2. cap. 13.*) iisdem mitte-
 re ea, quæ pudorem incutiunt. *Boleslaus III.*
Polonorum Palatino cuidam, cuius fuga vi-
 cibus exercitus fuerat, leporis pellem, colum, &
 alium domum misit, timiditatem ita eidem obij-
 cens. (*Cromerus lib. 6. Polon. hist.*) *Germani* vete-
 rignauos & timidos in cœno & palude, inie-
 cerunt in super crate, mergebât. (*Tac. de Mor. Germ.*)
 eam talibus pro tritico darum hordeum fuit.
 (*Plut. lib. 1. cap. 13. Dion lib. 49. Plut. in Marcello
 lib. 1. in Augusto.*) in Iure, qui in acie prius fugam
 fecerat, punitur capite, propter exemplum.

Armorum amissio capitalis etiam est, aut, si
 negligitur, mutatio militiæ. *Dig. 49. t. 16.*

Qui *custodiam, stationem, excubias* relinquit,
 modo delicti aut castigatur, aut militiæ gra-
 de deicitur, (*Dig. lib. 49. t. 49.*) aut capite plecti-
 tur. (*Dig. lib. 48. t. 4.*) *Epaninondas Thebanus* dor-
 mentem militem in excubijs transfixit gladio,
 firmans quod talem eum reliquerit, qualem in-
 uenerit.

*Ordines qui deserit in pace, eques gradu pel-
 lunt, pedes militiam mutat: in bello idem capite
 plecti.*

plectitur, (Dig. *ibid.*) aut viuis comburitur, aut venditur. (Liu. *lib.* 44.)

6. Tempore pugnae non pugnans, morte puni-
tur: quia hoc speciem proditiōis habet. (Liu.
dec. 1. lib. 8.) aut cibum stans capere cogitur per
totum bellum. (Alex. ab Alex. *lib.* 2. *cap.* 13.)

7. Prohibitorum à Duce cōmissio, omisso ma-
datorum, capitalis quoque fuit, etiam si feliciter
res gesta fuerit. (Dig. *lib.* 19. *t.* 16.) Postumus &
Manlius Torquatus hanc ob causam etiam filios
suos occiderunt. Val. Max. *lib.* 2. *cap.* 7. Liu. *lib.* 4.
(Voluntas & propositum, vt loquitur I. C. Scho-
la, distinguunt maleficia.)

8. Omnis quoque contumacia & irreuerentia
aduersus Ducē vel Præsidiē militis capite punien-
da, vt & concitata seditio. Interdum tamen gratia
militiæ deijcitur, aut stipēdiij priuatione multa-
tur. (Dig. *ibid.*) Scipio Africanus seditiosos milites
in Hispania securi percuti curauit. (Liu. *lib.* 28. *cap.*
3.) & decimationes, & centesimatioēs iniunctae
sunt. (Suet. in Calig.)

9. Proditores, transfuga &c. plerunque capite
puniuntur: quia pro hostibus habentur. (Dig. *ibid.*)
Apud Aegyptios linguae proditoribus fuerunt ab-
scissae. (Diod. Sic. *lib.* 2. *cap.* 3.) Apud Romanos ad
bestias damnati, & his in spectaculis obiecti
(Liu. *lib.* 5.) Apud Germanos de arboribus suspē-
si, (Tac. de Mor. Germ.)

Pena sunt 10. Furta & rapina militares grauissime sunt
commensu- puniuntur. Imp. Aurelianus verberari iuber eum, qui
vande deli- pullum alienum rapit, qui ouem contingit, qui
**ctū. vnam aufert, qui segetē deterit: propterea quod
de præda hostium, non de lacrymis Proditorum
haec sint habenda. (Vopiscus in Aurel.)**

ipsis fuisse manus amputatas, aut missum sanguinem testatur *Frontinus lib. 4. cap. 1.*

Deflexio alienam in possessionem depravandi gratia instituta, fustibus aut virgis castigatur: (*Lamprid. in Alex.*) quia 1. militia militem invidium exigit, nec momento abeuntem: 2. & transire prædando, hostium est; transire sine iuramento, possessorum; via publica, amicorum: (*Plut. in Lysand.*) 3. alienis pasci semper, turpe & probrosum habetur: (*Procop. lib. 4. de bello Vandalico*): 4. demum deflexionibus, & depravationibus eiusmodi illud accidere solet, ut autilitate rapiendi victoria è manu labatur. (*Plut. de Rep. Sallust. in bello Jugurth.*) Vide *Plut. in vita Agefilai, Camilli, Luculli, Pompeij, Serturij.*

Adulteria, & virginum corruptiones sunt vitia, aut tertia bonorum parte: (*lib. Pandect. 36. de leg. mil.*) aut alligacione ad deflexa arborum carceribus: (*Vopisc. in Aurel.*) aut insertione capitum in foras apertos. (*Capitolinus.*) (*S. Hieronymus ad Iovinianum*: Non est crudelitas, crimina pro Deo punire; sed pietas.)

In *Ebrios* animaduersum in castris fuit, eiectione, & aquæ vlti, donec culpam agnoscerent. (*Plat. Germ. rerum.*) *Plato* commendat legem *Carthaginensium*, qua constituerunt, ne quis in castris vinum biberet, sed toto belli tempore aquam potaret. (*2. de Leg.*) *Alexander Seuerus Imp.* totam legionem exauthorauit, quod potationibus innotuisset. (*Sabell. lib. 6. Enne. id. 7.*)

Pœna etiam ijs, lege *Solonis*, constituta fuit vitium & bonorum proscriptio, qui ciuili in bello neutri sese parti adiungeret; sed medijs manerent,

nerent, ac quiescerent: (*Plut. in Solone, Polyb. lib. 4. Gell. lib. 2. cap. 12.*) nam ut alterutram partem defendamus, dignitas requirit, suadet Reip. utilitas, officij ratio flagitat: & qui neutram partem offendere volunt, utriusque tandem praeda sunt, à victis odium, à victoribus iniuriam referunt. Reprehendit hanc poenam *Plut. de sera Num. vul.* quòd, si nulli sint neutrales, inter dissidentes pacem constitui non posse existimet. Sed & lex, & poena defendi potest, si partes quis sequatur infiores, nec belli persequatur extrema.

Perrard bis delictum Imperatores venia dignum iudicârunt, iuxta *Catonem apud Vegetium (lib. 1. cap. 3.)* non licet in bello bis peccare, nisi quid perperam offenditur, vel temeritate venusticia quadam, emendari nõ potest. Parua in bello offensa, magnarum sæpe rerum momentaneicit. (*Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 13.*)

De penis
Magistratuum.

II. Prudenter quærit *Cominus, (lib. 10. Com.)* quando Principes, eorumque familiares aliqui delinquant, quis ea de re quæstionem habeat, & habita quæstione, quis ad iudicem deferret; qui iudicis personam sibi sumet; poenam quis contumuet? Et respondet: Querimoniarum & lacrymarum ferorum hominum, quos crudeliter vexarunt, item viduarum, & pupillorum gemitus, quos parentibus, atque maritis inhumanè spoliarunt. Breuiter, eorum, quos affixerunt, & forum omnibus denudârunt, lamentationes, aculatæ erunt loco, quam illi coram supremo Deo tribuunt, qui magnitudine scelerum offensus, non semper concedit diuturniorem impunitatem; sed illos aliquando verberare poenitentibus poenis, ita quidem euidenter & clare, ut de-

bitari non possit, ipsum esse iustissimum impietatis vindicem. Hanc responsionem Cominxi multis Exemplis probavi in *Theatro Vindicta Di-*

Hic doceo etiam Magistratum crimina dignis poenis esse maclanda, seu rectè sumi poenas à Magistratibus delinquentibus. 1. quia horum delicta nequeunt esse occulta. 2. quia habentur gratiora, ratione eorum, à quibus committuntur. 3. quia iniquum videtur, eos, qui aliena crimina puniunt, ipsos criminibus obnoxios esse. 4. Quin etiam exemplo tales nocent plurimum. Quemadmodum enim, si inter nauigandum quis nauatarum deliquerit, paruum est damnum; sin gubernator aberrarit, criminis calamitate omnes vectores involuit: ita plebeiorum peccata, non in populi, sed in ipsorum damnum cadunt; Magistratum contra peccata ad vniuersos pertinent.

Qui *Reip. ferre onera & officia publica* recitant, multis, acceptis pignoribus & distractis iniunguntur. (*Plato 1. de Rep. 6. & 12. de Leg.*) Narrat Xenophon, *lib. 5. Cyrop.* Sophonetum Prætorem declaratum, decem minis multatum, quod minus recusasset. Publica utilitas semper præferenda priuata: cum nemo tantum nascatur sibi soli, sed etiam patriæ suæ commodis & vsui. *Cic. 1. de Offic.* Nec debet quisque ciuis se suum existimare, sed omnes ciuitatis: particula enim ciuitatis unusquisque est. *Arist. 6. Pol. cap. 1. 1.* Nam virtuti honos necessario datur: subtrahitur autem, cum verum est admittere, aut reijcere officia publica. Adhuc florens & beata redditur *Resp.* cuius gubernacula viri boni sedent, honorum aliàs impetantes. 3. & hac ratione paratur, quæ

Ecc

Reip.

Reip. necessaria est, ciuium obedientia. Malunt enim bonis & sapientibus, quàm improbis ciues mbrem gerere. 4. atque hoc neglecto multibonì viri obscuri manent, qui inclarescere aliàs possent: quandoquidem Magistratus, vt ille ait, Virum facit, & ostendit. 5. Demum lingua excluditur improbis, cum euehuntur boni. (Plato epist. 9. Arist. 2. Pol. cap. 7. Plut. in preceptis gerenda Reip.)

3. Contrario vitio laborantes, & qui Magistratus ambiunt, puniuntur: (Plato 8. & 1. de Rep. Arist. 2. Pol. cap. 9. Instit. 4. tit. 18. in Nouella Constit. Const. 8. Dig. lib. 48. t. 14. & Cod. lib. 9. t. 21.) & quidem multa atque poena constituitur: etenim aureorum, cum infamia & deportatione, 1. quia dignitas virtute, non pecunia est comparanda. 2. non excludenda ad honoribus & officijs publicis honesta paupertas. 3. quod eminus, idem facile & venditur, & quidem iure hoc facere licet. (Arist. 2. Pol. cap. 9. Seneca 1. de Benef.) (Vide Act. 2. Cic. in Verrem, Orat. pro Plancio, Murana, & in Vatinius.) Hinc laudatur Resp. Romana, quòd prohibuerit Ambitum: ve vituperatur Carthaginensis, in qua venales Magistratus fuerunt. (Polyb. lib. 6.) commendatur Alexander Seuerus, (apud Lamprid.) Leo Armenius, (apud Zonar.) & Alexius, (apud Nicetam) quòd emi pecunia Magistratus & officia publicia noluerunt.

4. Munera in iudicando, aut alijs gubernationibus publicis qui accipiunt, morte mulctantur apud Platonem, lib. 12. de Leg. quia hoc ciuibus est periculosum, & Magistratui ignominiosum. (Arist. 4. Pol. cap. 7.) Extat etiam Lex 12. Tab. Iu-

dex, qui ob rem dicendam pecuniam accepisse conuictus est, capite puniatur. *Instit.* 4. tit. 18. *Dig.* 48. t. 11. & *Cod.* 9. t. 27. constituitur poena capitis, vel estimatio sumptuum litis, vel deportatio, vel infamia, vel ignis. Hinc *Cambyfes* in *Sisannem* Iudicem corruptum seuerè animaduertit. (*Val. lib. 6. cap. 2.*) *Alexander Seuerus* si quem videret Iudicem furem, aut largitionibus corruptum, porrectum in eum digitum habuit, vt illi oculum erueret. (*Lampr.*) Rationes poena sunt. 1. non tanquam ad nundinas, & mercatum; ita ad Reip. gubernacula accedendum est. (*Plut. in praeceptis gerenda Reip.*) 2. Magistratus praemium est honos; ulterius aliquid qui appetit, Tyrannus fit: neque quisquam Reip. vnquam bene consulat, qui compedij sui rationem habet. (*Demosth. Orat. de Rep. ordinanda.*) 3. perfidia contra omnia diuina & humana iura censenda, cum quis iusurandum suum pecunia vendit. (*Gell. lib. 20. cap. 1.*)

4. Qui pecunias publicas (tempore administrationis publicae) subtrahunt, lege Iulia capitali animaduersioni subiiciuntur. (*Instit.* 4. tit. 18. *Cod.* lib. 9. t. 28.) Sic in Actionibus Verrinis, & in Orat. de Prouincijs Consularibus instituitur accusatio, quod pecuniae publicae subtractae, & in priuatum vnum conuersae fuerint.

5. Poena digni sunt, qui à rationibus reddendis cupiunt esse immunes. (*Plato 6. de Leg. Arist.* 2. *Pol. cap. 7. lib. 1. Cod. tit. 47. & in Nouel. Const. Const. 95.*) Nam aliàs exhauritur AErarium, deinde locum largitiones inueniunt, tum dominatur Ambitus, qui tamen grauiter puniendus est. Hinc *Demosth. Orat. de falsa le-*

tiones rerum gestarum poscant, & Cicero *Aff. 4. Verrina* rationes exigit à Verre, expensarum & acceptarum tabulas poscit.

6. Puniuntur poena capitis, qui *privata auctoritate publica* negotia gerunt: pacem, aut bellum iniussu populi faciunt. *Plato 17. de Leg.*

7. Qui *malè Legationes* obeunt: 1. quia Legati publicam personam representant; imò *Reip. & regiones illas*, à quibus mittuntur: 2. *auctoritas ipsius Dei* polluitur, qui Legatorum esse vindex solet. (*Plato 11. de Leg.*) Sic in *Philippicis Orat.* ad Antonium missi Legati reprehenduntur, quod timidi extiterint, non rationem habuerint dignitatis ac maiestatis Imperij Romani.

In Religione peccantes, seu eam violantes. III. Puniuntur, qui in Deum, aut Religionem delinquunt: quia præcipua cura in Rep. de Religionem est suscipienda. (*Plato 7. de Rep.*) Hæc est societatis humanæ fundamentum: (*Cic. 2. de Natura Deor.*) propugnaculum Magistratus: (*Plato 4. de Rep.*) vinculum legum & honestæ disciplinæ: (*8. de Leg.*) ea sublata, pietas erga Deum tollitur, simul etiam fides ac iustitia. (*Cic. 1. de Nat. Deor.*) Et præclare dictum est: Sequi Deum, & nosse seipsum, summa salutis est. (*Plut. lib. de discrimine adulat. & amici.*)

1. Qui novam Religionem introducunt, supplicio digni sunt: (*Cic. 2. de Leg.*) quia Religionem qui contemunt, nihil præterea magni faciunt: coniurationes, seditiones, bella civilia, mala alia excitant. (*Dio lib. 52. in Orat. Mecanatis ad Augustum.*) Et licet horum verba ac sermones non illic officiant, tamen semina in animo relinquunt. Et sequitur nos etiam malum, cum ab eo distiterimus, post resurrecturum. Quemadmodum

qui symphoniam audiuerunt, secum in auribus
ferunt modulationis, & cantus dulcedinem, quæ
cogitationes impedit, nec ad seria intendi pati-
tur. (*Seneca epist. 129.*) Etiam Religionum oritur
confusio, & inde non rarò Atheismus sequitur.
(*Cic. 2. de Leg.*) Atque hi non solum sibiipsis no-
cent, Dei in se iram grauem concitantes, sed hæc
mala etiam totam in ciuitatem redundant. (*Plato
10. de Leg.*) Vide locum de Heret. Hinc laudantur
Augustus, Tiberius, & Adrianus, qui noluerunt
admittere, vt noua religio introduceretur. (*Suet.
in Aug. & Tib. Spartianus in Adrian.*)

De neglectione Festorum Lex est Imperato-
rum: Omnes ludices, vrbanaeque plebes, & cun-
ctarum artium officia venerabili die Solis quies-
cant. (*lib. 3. Cod. t. 12. de Ferijs.*) Et Imp. Leo in-
quit: Dies festos Maiestati altissimae dedicatos,
nullis volumus voluptatibus occupari: amissio-
nem quoque militie, & proscriptionem patrimo-
nij sustinebit, si quis vnquam die festo spectacu-
lis interesse, aut alio pretextu negotij publici seu
privati hæc, quæ lege statuta sunt, temeranda cre-
derit. (*Ibid.*) Lex Diuina ait: (*Exod. 31. v. 14.*)
*Qui polluerit Sabbatum, morte morietur: qui fece-
rit in eo opus, peribit anima illius de medio populi
tui.* Exemplum eius est *Num. 15.* in lignante die
Sabbati. Rationes poenæ sunt: 1. quia signum est
de pactum sempiternum inter Deum & homines
Sabbati cultus, (*Exod. 31.*) 2. sex diebus fecit Do-
minus caelum & terram, in septimo ab opere ces-
savit. (*Ibid.*) 3. Genus humanum Deus, ad labo-
res & miseras natum, miseratus, laborum inter-
missiones & relaxationes constituit, dierum fe-
storum celebritates. (*Plato 2. de Leg.*) 4. Romani

foliti sunt ijs diebus per præcones in Vrbe proclamare: HOC AGE, iubere ciues quiescere ab operibus, & se totos religioni & sacris dare, (Plut. in Numa)

3. Lex est Platonis: (lib. 12. de Leg.) Iurifurandi sacrosancta sit authoritas; nec, nisi paucissimis, iurare libeat. Apud Cic. (2. de Leg.) est illa: Perjury poena diuina, exitium; humana, dedecus esto. Lib. 1. Cod. t. 1. Qui in Deum peccant, etiam Principum legibus puniendi sunt. Rationes, & fundamenta: 1. quia Iurandum est affirmatio religiosa, neque vllum vinculum est ad augendam fidem hoc arctius. (Cic. 3. de Offic.) qui falsum iurat, ipsum Deum contemnit: contemptus autem Diuini Numinis puniendus est. (Plut. 1. de Leg.) 3. improbus & impudens talis merito iudicatur: quia coram se maioribus meretur. (Ibid.) 4. Talis fidem inter homines tollit: quia maximum vinculum humanæ societatis est Iurandum. (Diodor. lib. 1. cap. 6.) Ideoque Cælores Romæ de nulla re magis, & seuerius, quam de iureiurando iudicare solebant: (Alex. ab Alex. lib. 3. cap. 13.) & Aegyptij periuros capite multabant. Sed Aegyptiorum lege olim periuri capite multabantur, tanquam qui duplici tenerentur scelere, vt qui & pietatem in Deos violarent, & fidem inter homines tollerent. (Diod. lib. 1. cap. 6.)

4. Qui incantationibus & artibus Magicæ vniuntur, etiam ad pœnas violatæ Religionis pertinent: quia Leges flagitant, vt ab his pœnæ sumantur: hoc genus hominum DEVS ipse puniri iubet. Exod. 22. Leuit. 19. & 20. Deut. 18. Leges Cæles comburere iubent, aut serali peste absumere.

lib. 9. Cod. t. 18. de malef. & Instir. 40. t. 18. de
 nef. & in Nouel. Constit. Const. 28. Sacra Scri-
 ptura Sagas neci adiudicat Exod. 22. Deut. 18. ne-
 que Patres hoc improbant, vt videre est apud S.
 Augustinum, (de Ciuit. Dei lib. 8. cap. 29. & 10.
 cap. 9. & 12. cap. 2.) & apud D. Thomam, contra
 Gentil. cap. 104. & seq. Legimus Romæ aliquan-
 do 70. fœminas veneficas fuisse damnatas, cum
 venenata medicamenta maritis suis coxissent.
 (Liu. lib. 1. dec. 8.) A Claudio Cæsare punitus E-
 ques quidam fuit moree, propter circumgesta-
 tum ouum serpentis, vt eo Iudices falleret, &
 suas in partes pertraheret. (Plin. lib. 29. cap. 3.)
 Rationes: 1. quia tales sunt inimici naturæ. 2.
 Deum, & Religionem omnem non dubitant ab-
 negare: imò Deum blasphemijs afficiunt: tales
 naturam rectè puniuntur, Leuit. 24. Deut. 13. 3. Dæ-
 monibus dant fidem, his adhaerent, & sacra pera-
 gunt: eiusmodi verò homines Lex Diuina poscit
 ad poenam. (Exod. 20. Deut. 13. Num. 25.) 4. suos
 liberos paruulos isdem deuouere minimè e-
 rubescunt: at puniturum sese tales Deus affir-
 mat, qui Molocho liberos dedicarint. (Leuit.
 24. Deut. 18.) 5. incesta colunt aduiteria. 6. non
 solum frugibus, & pecoribus dant damnum,
 verum etiam homines, maximè infantes ne-
 cant, & elixant; horum comedunt carnes, san-
 guinem bibunt.

6. Lex Diuina requirit, vt blasphemus, seu qui
 maledixerit DEO, lapidibus obruatur, siue il-
 le ciuis, siue peregrinus extiterit. (Leuit. 24.)
 Leges etiam Ciuiles vltimis supplicijs subde-
 re tales iubent. In Constit. Nouell. t. 6. Const.
 17. de Blasphemijs in Deum. Vide lib. 5. Septimi

Decretal. 1. 7. cap. 2. Vide locum de Blasphemia.
 Quibus poenis maectandi sint Iudæi, maxime ob
 blasphemix crimen, lege in *Diebus Canicul. Ma-*
iolii, Tom. 3. colloq. 1. pag. 824. Ibidem de expulſione
 Iudæorum fuſe. Constitutionibus Regum Hiſpa-
 niæ blasphemus pro prima blasphemia puni-
 tur carcere vnus menſis; pro ſecunda exilio ſex me-
 ſium à loco habitationis, & mille quadrantum
 poena, qui in tres distribuendi ſunt partes, qua-
 rum vna accuſatori, alia Iudici, tertia pauperibus
 competit; pro tertia verò blasphemia, lingua cla-
 uo perforatur. Rationes: 1. Si contra homines
 factæ blasphemix impunitæ non relinquuntur,
 multo magis, qui ipſum Deum blaſphemare non
 verentur, ſupplicio digni iudicandi. 2. Tale ob-
 dictum Deus ad iracundiam prouocatur, *Cour-*
tes & Reſp. integræ læduntur. (in Conſtit. Nouel.
1. 6. Conſt. 77.) 3. Si ab Areopagitis punitus ſunt
 Stilpo, cum Mineruam, non Deam, ſed Philoſo-
 phum opus eſſe dixit: (*Lært. lib. 2.*) eiectus ab Athenien-
 ſibus eſt Philoſophus quidam, cum ſcripſiſſet de
 Dijs, neque quod ſint, neque quod non ſint, habe-
 re ſe quod dicat: (*Cic. 2. de Nat. Deor.*) multo ma-
 gis Numinis veri contemptus & blaſphemia pu-
 niri à Magiſtratu debet. Hinc Ludouicus Rex
 Francorum blaſphemus candente lamina in fr-
 te notare eſt ſolitus. Cumque pro magno Viro
 noxio intercederetur, ne hoc modo puniretur,
 reſpondit: illud ſe monumentum in fronte libe-
 ter geſturum, ſi ita Francia purgari poſſet tanto
 ſcelere in Deum Opt. Max. commiſſo. (*atque in
 hiſt. Franc. lib. 7.*) Idem linguam blaſphemum
 ferro candente aduri iuſſit Anno 1254. Ipſe deinde
 extra caſtra eductum blaſphemum lapidibus re-
 care iubet, *Leuit. 24.*

IV. Puniuntur qui in *Magistratum* peccant: hic enim proximas à Deo partes obtinet.

Maledicta & conuitia in Magistratum puniētia sunt: nam sacræ litteræ Principi populi maledicere vetant. (*Exod. 22.*) Propter conuitia in Dardem congesta punitus est Semei, 3. *Reg. 2.* Magistratus est Dei Vicarius: Vt ergo qui lædit parentes suos, vel factis, vel verbis, secundum Leges meretur pœnam: ita & qui Magistratum suum conuicijs lacessit. Vt nulla in corpore salus, si partes huic oppositæ fuerint: ita Reip. salus ibi nulla expectanda est, sed rerum confusio, vbi Magistratui subditi maledicunt. Ideoque Resp. bene constitutæ acriter tales homines puniunt. (*Arist. 5. Pol. cap. 11.*) Romani aliquando Adlocutum quendam, nimis altè coram Censoribus iurantem, graui multa damnâssent, nisi iureiurando ille affirmasset, eiusmodi malo se natura honorare. (*Fulg. lib. 2. cap. 4.*)

Animaduertendum in eos, qui *re & facto* Magistratum lædunt, secundum Legem Iuliam Maledictis. *Instit. 4. tit. 18. & 9. Cod. tit. 8.* Pœna huius delicti est: 1. animæ amissio, & gladius. (*Cod. 9. tit. 18.*) 2. exilium olim. (*Cic. 1. Phil. Tac. lib. 1.*) 3. vel mortem damnatio etiam memoriæ rei. (*Instit. 4. tit. 18.*) 4. alienatio hereditatis & successio- nis parentum, aut proximorum. 5. bonorum punitio. 6. perpetua egestas, & infamia. 7. remouitio ab honestis congressibus, honoribus, Sacramentis. 8. eaque talis, vt mors solatium, vita supplicium sit. (*Cod. 9. tit. 4.*) 9. accusare tales possunt non serui & familiares, qui ab accusationibus remouentur. (*Cod. 9. tit. 1.*) 10. audiuntur etiam mulieres in tali crimine. 11. nec pronocatio

Ee e 7

hac

hac lege damnatis conceditur. 12. Etiam corpora damnatorum huius criminis sepulturae vix mandari possunt. (*Dig. lib. 8. t. 2. 4. de cadaveribus punitorum.*) In Coniuratione Catilinaria apud Salust. & apud Spartianum in Caracalla hostria damnati sunt, qui coronas detraxerant imaginibus Principum. Apud Sueton. in Tiberio, multa supplicia commemorantur eorum, qui vel obrem aliquid commiserunt in Imperatorem. Rationes: 1. quia proditionis habet speciem facto Magistratum laedere. (*Dio lib. 60.*) 2. publica sic conseruatur tranquillitas. 3. non alia ratione commodiori saluti Magistratus consulitur. 4. ingratitudo magna est, laedere eum, à quo beneficia accipimus, in pace viuimus, & quisque letet imper vineam suam, nec est qui deterreat. *Plu. Arist. 1. Pol.*

Disce venerari Magistratum.

Q. Fabius Maximus ad *Q. Filium* Consulare imperium gerentem Legatus est missus, cui forte in via occurrit Consul filius: quem pater Legatus praeteriens, non salutauit: continuo filius licitori imperat, vt Legatus de equo descendat: imperanti filio pater obtemperat, ait: Mi fili, hoc feci, non quod imperium contempserim; sed vt i experirer, quanti res Consularum. Conuenit enim, vt pater Legatus filio Consuli obsequatur. *Fenestella de Potest. Rom. an.*

V. Puniantur qui in Parentes delinquant.
1. Lex Diuina capitis poenam constituit, qui patri, vel matri maledixerint. (*Exod. 21. 17. & 21.*) Lex quoque Ciuilis mulctare iubet filios & filias contumaces, qui parentes vel accensas

conuicij, vel cuiuscunque atrocis iniuriæ dolo-
re pulsant. (*lib. 8. Cod. t. 1. de ingratis liberis.*)
Ab hæreditate eos excludit Leo Imp. (*Constit.*
tu. t. 1. de nuptijs) Rationes: 1. Lex Diuina man-
dat honorare parentes. (*Exod. 5.*) 2. Deus etiam
iures & temerarios in parentes sermones pu-
nat. (*Plato 4. de Leg.*) 3. primum & antiquissi-
mum debitorum est, quo ijs obligati sumus, à
quibus geniti, & in hanc lucem producti sumus.
(*Plato ibid. Arist. 9. Ethic. cap. 2.*) 4. Etiam be-
ne amant, à quibus natæ sunt. 5. Lege Solonis
potantur infamia illi liberi, qui inopes paren-
tes non colunt, si modò artibus eos erudierint.
(*Plat. in Solone, Demosth. contra Timocratem, Xe-
noph. lib. 2. memorab.*)

Solon Atheniensium Legislator nullam par-
ricidis pœnam constituit, quòd neminem tam
eternum esse putaret, qui tantum crimen com-
mitteret. (*Cic. pro Sext. Amer. Laert. in Solone.*)
nam Seneca affirmat, summa prudentia prædi-
xi viros noluisse de parricidio pœnam consti-
tuere, ne vindicando ostenderent, tale quid fieri
posse. (*lib. 1. de Clem.*) Et tamen huic delicto pœ-
na capitalis constituitur in Lege Diuina, *Exod.*
vel potius Moyses de parricidio nihil cauit,
sed tantum de parentum pulsatione, vers. 15. *Qui*
percussit, &c. & Lege Ciuili, (*Instit. 4. t. 18. § 9.*
lib. 1. 17.) quæ Lex vult, vt parricida neque

gladio, neque vlli pœnz alij subijcia-
tur, sed insutus culeo cum cane, & gallo galli-
neo, & vipera, & simia, (quæ animalia mi-
serum in modum eum torquerent) atro curru ve-
l in mare, vel amnem proijciatur, cum suppli-
cium omnium elementorum vsu viuus carere

inci-

*Horredum
in parrici-
das à Ro-
man statu-
cum suppli-
cium.*

incipiat, & ei cælum superstiti, terra mortuo auferatur: ne, inquam, qui tam nefandum crimen patrarat, elementis quatuor, vt cætera cadauera frueretur, &c. cuius pœnæ rationes eleganter reddit Cicero, in *Orat. pro Roscio Amer.* Cuiusverò additus parricidæ, quia ferox & immundum est animal, & huic non dissimilis est parricida. *Vipera*, quia parentibus est inimica. *Samus*, quia foetus suos strangulat, & præter humanam formam, humani nihil habet. *Gallus gallinæ*, quia viperae maximè infestus est: ideoque pugnae atrocior exoritur, pœna magis exasperatur. *Nato*, 9. *de Leg.* ait: Si quis filius in tantam iracundiæ intemperiem inciderit, vt parentis sui sanguine manus impias commaculare audeat, eximius supplicij subiectus erit. Et si fieri posset, iudicium esset, multis mortis generibus parricidam necari. Rationes: 1. Maximum scelus est, cinorem per vim inferre, à quo quis vitam accipit. (*Diod. lib. 1. cap. 6. Cic. pro Roscio Amer.*) 2. Nullum maius argumentum esse potest impietatis, quam parentum despectus, & iniuria. (*Plut. de fratrum amore.*) 3. Cùm quæritur, quibus plurimum vitæ buendum sit officij, principes sunt Parentes. & naturam, & naturam ipsam conciliare. (*Cur. lib. 1. de pietate.*) (Nihil est immanius, quàm infanti, naturæ castis obuallato, vitam tollere: vel innocenti in utero matris adhuc palpitantem obruncere. *Plut. de muliere.*) Iure mulier, quæ visceribus suis vim inferat, quod partum abigat, morte punitur.)

VI. Puniuntur *Maledici*, calumniatores, & falsi accusatores. Nam inter iniurias refertur, & conuitium factum fuerit: (*Instit. 4. tit. 18. Dig. lib. 48. l. 1.*)

at. 16. & Cod. lib. 9. r. 46.) vbi infamiae supplicium constituitur, omnis iuris color, omnis publica abolitio, omnis specialis indulgentia, beneficium inane generale adimitur. Apud Platonem, 11. de leg. est Lex de Calumniatoribus, quae vult obseruari, verum auaritia, an ambitiosa quadam conuentione sit factum, quod factum: & capitis poenam constituit, quam & Arist. 6. Pol. cap. 5. decernit. (Viri boni, conscientia sua freti, conuitia notemunt.)

Huc pertinent *Libelli famosi*, cum quis ad infamiam alicuius libellum, carmen, historiam aliam scripsit, composuit, edidit, doloue malitiam, quo quid eorum fieret. (*Instit. 4. r. 4.*) Imperatores volunt, vt si quis famosum Libellum siue publicum, siue in loco inuenerit ignarus, aut erumpat priusquam alter inueniat, aut nulli uentum confiteatur: secus qui fecerit, quasi autor huius delicti, capitali sententiae subiiciatur. (*9. Cod. 1. 36.*) Etiam intestabilis talis constituitur, hoc est, neque testis esse potest, neque Testamentum facere, neque ex Testamento haeres sit. (*Dig. lib. 22. r. 5.*) Vide *Leges XII. Tab.* Ratio poenae: 1. quia optimus quisque res suas sic instituit, vt sui memoriam magna cum laude ad posterum transmittat. (*Plato epist. 2.*) 2. quia laude honestae vitae vir perfectus esse nequit. (*12. de Leg.*) 3. existimatio praecleara est secundus ventus ijs, qui ad Remp. & officia honoranda tendunt. (*Plut. in preceptis gerenda Reip.*) 4. quia mediocri telum ad res gerendas. (*Cic. de Offic.*) 5. opus in Rep. est mutua ciuium beneuolentia, quae calumnijs & delationibus dissoluitur. (*6. Pol. cap. 5.*) quandoquidem ex mutuis imprecata-

precationibus, & leuiculis calumnijs inter ciues
 odia & inimicitiz grauiſſima oriuntur. (*Plato*
ii. de Leg.) 6. à cæteris maleficis, adhibitis collo-
 quibus, res familiaris ſeruari poteſt, & qui noctu-
 domi manet, nihil mali patitur: at à calumniato-
 rum metu nemo liber uiuit. (*Demosth. in Orat.*
contra Theocrinem.) 7. vitium hoc facit, ut Megi-
 stratus falſum credat, & ſequatur ſæpe. (*Hieron.*
lib. 7.) bonum oriatur iudicium de improbis, ut
 videantur viri boni. (*Iſocr. Orat. de permutatio-*
ne.) 8. ut vulnus nullum ita ſolenter curatur,
 quin cicatrices maneant: nec macula in car-
 ta, aut veſte ſic ſcalpello tollitur, ut veſtigia
 quædam non depræhendantur; ita ſemper al-
 quid hæret. 9. Itaque laudantur ab Hiſtoricis
 Auguſtus, Pertinax, Traianus, qui calumnia-
 tores eiecerunt. (*Tac. lib. 1. Sueton. in Auguſto.*)
 Veſpaſianus eos aſſiduè in foro flagellis ac hu-
 ſtibus cæſos, & nouiſſimè per Amphitheatrum
 ductos, venire iuſſit. (*Sueton. ibid.*) Alexander
 Seuerus Thurinum quendam calumniatorem ſu-
 mo necari in foro curauit, præcone clamante
 Fumo punitur, fumum qui vendidit. (*Lampri-
 de.*)
 De Ladislao Jagellone Polonorum Rege ſcribitur,
 quòd delatorem Hegingæ, Danenſium nomine,
 è decreto publici iudicij coëgerit, ut publice
 mentitum ſe eſſe clara voce, & latratu ſcæ-
 ſcanum edito, profiteretur. (*Cromerius in
 Polon. hiſt.*) Iubente Dario Rege viri, qui falſè ac-
 cuſauerant Danielem, miſſi, ſeu præcipites in
 lacum leonum, & non peruenientes ad
 ad pavementum, cùm arriperent eos leones, &
 omnia oſſa eorum comminuerent. (*Daniel. 3. c. 14.*)
 Athenienſes falſum accuſatorem Phocionem

capitis damnarunt. Dignus cruce malitiosus fuit
 Haman, qui in crucem iniuste tollere studuit
 Mardocheum. *Hest. 7.* Luxuriosi Presbyteri, qui
 iniquè lapidi Susannam condemnarunt, iuste
 eandem plagam subierunt. Quia mensura a-
 lijs dimeasi estis, eadem dimetiatur etiam vo-
 bis.

Arist. 6. *Pol. cap. 5.* docet, pauciora iudicia &
 tribunalia futura esse in Rep. si grauissima pœ-
 na in eos, qui alios falsè accusant, constitua-
 tur. Verba & herbæ, vt est in fabula, improbo
 uero, senis poma deripienti, ab arbore descen-
 dere non persuaserunt; at virtus depellendi in
 lapidibus inuenta fuit: ita sapissimè cum natu-
 ra & gratia malos non vrgeat, pœnarum formi-
 ad officium cogit. Sapienter ergo Arist. sua-
 det, vt grauissimæ pœnæ in calumniatores &
 prophantas constituentur, vtque eandem in-
 irrant plagam, qua alios affligere contende-
 rat; seu eandem subeant pœnas, quas alijs inten-
 derunt. Quia si liberum sit cuius pro libito alios
 noscunque capitis accersere & accusare, in quo
 eodem statu oues & innocentes erunt? Agnus in
 morte non bibet, quin lupus recuset sine causâ
 deuoret sine lege. Caterùm si patefacta
 eorum innocentia, lupi sanguisugæ præten-
 dam pœnam luerent, plures agni, pauciores
 lupi; plures oues, pauciores vulpes; plures
 innocentes viri, pauciores accusatores insidio-
 si essent: in Rep. ergo religiosè administrata
 edifragis testibus, falsisque accusatoribus
 eadem pœna (quæ accusatis impendet) infli-
 getur. Si dracuncula, aut alia immanis bestio-
 rum adat hominem, capta statim occiditur,
 & ta-

NE,
 casus.

& tamen hæc suam naturam sequitur : an ergo conuenit, vt homo, ad humanitatem natus, tantum facinus, quale est iniusta sitis alieni sanguinis, impunè & idultus ferat? An conuenit, vt Cainus, effuso fratris sanguine, in honore vivat? & non sub segete reprobis & miser pereat? Vm vi repellere naturâ docuit, iustitia hanc legem confirmauit, cur ergo non licet insidias vitæ cogitas tentato supplicio coercere? Beatos quidem eos appellat Christus, qui flammis & procelis persecutionis propter iustitiam ferunt : non tamen vult, vt gladius ciuilis in vindicandis suis penitus hebescat: nam etsi iustior est homo, qui iniustam mortem subijt; non est tamen iniusta lex, quæ falsis accusatoribus idem infligitur. Sanguis innocentium vocem acutam, celerrimam, & penetrantem habet: quamuis ergo Saphanus, lapidibus obrutus, Christi exemplo commotus dixit: Ignosce Domine: nam nesciunt quid faciunt: (Act. 7.) tamen ipsius patientia falsorum accusantis poenam non tollit: nam vt illa diuinam sapientiam, ita hæc diuinam iustitiam sapit, quæ falsos accusatores Danielis, Mardochei, Sotana; leoni, cruci, & saxo dedit. Certè metuentes mali, ne eandem salutem crucem, ad quam alios, quibus inuidet, pertrahere conantur, à suis insidijs alienæ vitæ facile cessabunt, suosque vias lædere, ac vulnerare diutius non moliantur. Nam vt impunitas multos audaces ad omne delictum: ita seueritas poenæ nonnullos longe cautiore, & in accusando leniores reddit. Romani olim iusserunt, vt accusator, qui crimen non potest probare, poenam ferat, quæ laturus erat reus, si cõuictus fuisset. Hinc quædam

vitæ sine fraude, libertas sine metu, honor sine offi-
 cio, tribunal sine damno & malo iniuriæ lucet.
 Improbi litigatores sumptus litis restituant: (*l. pro-
 per adum, C. de Iudic. l. eum, quem temere, eod.*
*l. p. c. finem lit. de dolo & contum. c. calumniam, de
 Iudic.*) nisi enim impensæ in litem factæ iustam
 causam defendenti adjudicentur, datur occasio
 temere litigandi, & pauperes opprimendi.

VII. *Testimonij falsis* poenæ infliguntur. Sacræ
 literæ volunt, vt si quis deprehensus fuerit, fal-
 sum testimonium dixisse, puniatur, nec vlla adhi-
 beat deliberatio. *Deut. 19.* Extat Lex XII. Tab.
 Qui falsum testimonium dixerit, è saxo Tarpeio
 deiciatur. Nouella 90. verberibus subiiciendos
 falsos testes esse mandat. *Cod. lib. 4. t. 20.* Iure con-
 sultus ait: Qui falsò vel variè testimonia dixe-
 rint, à Iudicibus competenter puniantur. *Dig. 22.*
l. 1. Plato constituit, vt qui bis falsi testes fuerint
 conuicti, ad dandum testimonium lege non co-
 gentur; si ter, non ei fas sit vllò modo testimoniũ
 perhibere. (*11. de Leg.*) Rationes: 1. falsi testes
 etiam veris fidem abrogant. 2. veluti factione cir-
 cumuentos, miserabiles reddunt reos. (*Seneca 6.*
de Benef.) 3. faciunt, vt Iudices, falsa testimonia
 accuti, iniquas sententias ferant. (*C. 4. t. 20.*) 4.
 cum iurati dicant testimonium, non solùm ho-
 mines, sed etiam Deum offendunt. (*Alex. ab Alex.*
lib. 6. cap. 10.) Ideoque rectè à Egyptij tales mor-
 tis supplicio affecerunt. (*Diod. Sic. lib. 2. cap. 3.*)
 Lydij vendiderunt, vt quos dignos minimè sua
 societate iudicarent.

VIII. *Mendaces* puniuntur.

Apud Persas & Indos, qui ter mendacio abu-
 si fuisset, illi per omnem vitam silentium im-
 pone-

odio fures habuit, vt in conspectum suum admittere eos nollet, pœnis afficeret grauissimis. (Lamprid.) Zeno seruum, piceas & furaces manus habentem, cædi iussit: cumque is se excusaret, sibi in fatis esse, vt furetur: etiam in facis, inquit, est, vt cædaris. (Laërt. lib. 7.) Furta apud Locrenses oculorum priuatione fuerunt punita. Itaque cum Saleuci Legumlatoris filius criminis huius insimularetur, & Locrenses illi parcerent: ipse, vt Legi satisfaceret, sibi vnum, alterum filio oculum effodit. (Heraclides.) Pescennius Niger milites, qui gallum gallinaceum subtraxerant, ea ignominia affecti, ne quamdiu essent in castris, focum facerent, aut cocti quid obsonij sumerent; sed pane & frigidis vescerentur. (Alex. lib. 2. cap. 3.)

X. Lex Diuina pœnam ab homicidis (Exod. 21. Num. 3. Dent. 5.) requirit. Genes. 9. dicitur: Qui sanguinem hominis effuderit, eius sanguis effundetur: (per sententiam, vt habet Chaldaica paraphrasis.) Exod. 21. Qui percusserit hominem, utens occidere, morte moriatur. Lex Cornelia de Sicarijs homicidas vitore ferro persequitur: punit eos, qui hominis occidendi causa tum telo ambulant. Instit. 4. t. 18. Dig. 48. t. 8. Incipiuntur infantes, furiosi, & qui interfecerunt stuprum suis per vim inferentes, & vxores in adulterio deprehensas. Rationes: 1. Homicidium crimen atrocissimum, ipso sacrilegio grauius est. (Theon sophista.) 2. æquum est, vt quod quis alteri fecit, idem quoque patiatur, eundem vitæ finem sortiatur. (Plato 9. de Leg. lib. 1. cap. 2.) 3. vt viuere summum

Fff 2

est be-

est bonum, ita qui vitam tollit, summè improbus iudicandus. 4. arbores quidem caesæ semel celeriter renascuntur: at semel occisus homo non recuperatur. (Plut. in Pericle.) 5. sanguine impatur terra, neque expiatur ab eo, nisi sanguine illius, qui fudit. Num. 35.

Adulterij
pena:

XI. Adulterio constituitur poena mortis, Leg. tit. 20. in adulteros animaduertere etiam Leges Ciuiles iubent. (Dig. 48. t. 5. & Cod. 9. t. 9.) Lex Platonis incontinenter viuentes ignominia afficere iubet, (6. de Leg.) & in famia notari, & acceri à ciuitatis honoribus, qui adulterij & fornicationibus se polluant. (8. de Leg.) Vetus Lex Romuli est: Adulterij conuictam vir & cognatus volent, necant. Ideoque Germani poena hac obseruata, adulteras maritis permiserunt, virgines ad laqueum saepe adegerunt, aut carceribus mulieribus flagellis cedi ad mortem vsque. (Tac. de Moribus Germ.) Apud Cumanos adulterij lapidi in foro insistere sunt coactæ, vt omnibus conspicuæ essent. (Plut. in Problem.) (Vide locum de Adulterio.) M. Cato Censor Senatu mouit Manlium, quem omnium opinio Consulem deponerebat, quod vxorem interdum fuisset, inspectante filia osculatus. Si quis Israelitarum puellam virginem alteri pactâ in oppido compressisset, tribus ad oppidi portam e ducti lapidabantur: hoc quia in oppido non clamasset: ille, quia à vxore vxorem vitiaisset. Sin autem ruri eam compressisset, vir tantum lapidibus obruebatur, quod verisimile erat, quamuis clamanti puella non opem ferre potuisse. Quod si virginem quæ desponsam vitiaisset, patri puellæ se arguere non numerare, eamque vxorem habere cogebatur, neque

neque vnquam repudiare licebat. *Deur. 22.*

In antiqua *Saxonia* (ait *Bonifacius* epist. ad *Hilbaldum Regem*) si virgo paternam domum adulterio maculauerit: vel si mulier maritata adulterium perpetrauerit, aliquando cogunt eam propria manu per laqueum suspensam vitam finire, & super bustum illius incensæ & concretae corruptorem eius suspendunt. Aliquando congregato coetu foemineo flagellatam eam mulieres per pagos circumquaq; ducunt virgis cæcantes, & vestimenta eius abscondentes iuxta

Nota quomodo pagani, verum Deum ignorantes, legem Dei obseruari.

magalum, & cultellis totum corpus eius secant, & pungentes minutis vulneribus, cruentam ac laceratam de villa ad villam mittunt, & accurrunt semper nouæ flagellatrices, zelo pudicitie adductæ, vsque quò eam aut mortuam, aut viuam derelinquât, vt cætera timorem aduertendi, aut luxuriandi habeant. *Guilhelm. Malburghens. lib. 1. cap. 64. de Anglis.*

Apud *Arabes* aliasque nationes adulteris semper capitis poena fuit. *Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 1.* Apud *Aegyptios*, si quis sine vi adulterauerat, virgine cedebatur ad mille plagas, mulier naso multabatur. *Diod. lib. 1. cap. 6.* Apud *Pisidas* adulterij poenitus per urbem vnâ cum muliere circumferebatur super asino ad dies aliquot. *Steb. lib. 42. ex Nicolao de Gentium Moribus. Parthi* nullum delictum adulterio grauius vindicant. *Herod. lib. 4. cap. 1.* *Leperi* quos in adulterio deprehendunt, per triduum vinctos per ciuitatem ducunt, mox toto vitæ tempore contemptibiles habentur: quod mulieribus etiam fit, nisi quòd hæc poena vndecim in foro stare coguntur, &c. *Cal. lib. 11. cap. 48. Romani* Bacchanalia & no-

Sturna sacra damnarunt, cum sub nomine Religionis supra plurima committerentur, & omnia generis corruptelæ fieri cœpissent. Veteri etiam scito apud Romanos, ut maritus uxorem in adulterio deprehensam, impunè necaret. *Gardus stur. Alex. lib. 4. cap. 1.* Ab *Aureliano Imp.* ad excogitatum in adulterum est, uti arborum duram inflexis capitibus, ac ad pedes religatis, mox dimissis, interuulsus utrinque propenderet, ac moreretur. *Calio. Antiq. cap. 6.*

In *Angliæ* qui extra matrimonium mulieribus commiscerentur, deprehensi, sacerdotis imperio, die festo in processu Cleri ac populi adesse habentur, & retentis femoralibus nudi Eccliam circumcunt, ardentem cereum manugestant. Si quem pœnæ pudet, is auro noxam redimit. *Aeneas Sylv. lib. 1. de dictis & factu Alphonsi.*

Si quis pudicitiam prostituerit, patriaque bona luxu amiserit, huic legibus *Athenensium* interdicebatur ius apud populum concionandi. Nam qui rem suam priuatam malè administraverit, fieri non posse, ut publicam bene administraret, atque idem priuatim sit improbus, ac publicè optimus. Sed & inhonestum esse, huic cum populo agere, qui orationis habendæ prius, quàm degendæ vitæ rationem duxerit. Denique viri boni orationem, quamvis nudam ac simplicem multum persuadere: contra homines improbi atque luxuriosi, licet ornata, contenti ac negligi. *P. Atradius ex Aeschino in Traianum.*

Quam seuerè *Orho* I. Rex Germanorum delictorum punierit, his verbis cõmemorat *Cronicius, lib. 3. rer. Germ. cap. 12.* Cum Rex expect-

tionem militarem crebrius duceret per Italiam, procidit ad pedes eius mulier querula, quod iam passa esset ad stuprum, rogans iustam legum vindictam: cum ille festinans educere, pollicetur in reditum se iustitiam facturum, eiulans mulier: *Quis tum, inquit, faciet te, Dominum meum, atrocis iniuria memorem?* Tum ille suspiciens in proximam Ecclesiam: *Hec, inquit, erit testis inter me & te, & in signum iustæ ultionis.* Reversus, ubi vidit Ecclesiam, recordatur delatæ quæstionis: iussit igitur aduocari mulierem, quæ proueniens: *Seuerissime Rex, inquit, vir, de quo olim quæstus, nunc meus est maritus, peperit ex eo, & iniuriam aboleui.* Cui Rex: *Non ego, inquit, & per Othonis barbam sentiet dolabrum.* Facto dicta præstitit: nam virum ocyus securi percuci iussit. Rationes: 1. illegitimis familiarum splendor obfuscat, educatio & institutio negligitur. (*Xenoph. in Oecon.*) 2. foedissima est nequitia, quæ pudorem suum alienis libidibus prosternit. (*Cod. 9. de adul.*)

XII. *Monopolia* eodem modo, quo furta publica puniendæ sunt, siue exilio, siue bonorum publicatione. Extat de hac re *Lex lib. 4. Cod. t. 59.* libemus, ne quis, &c. Monopolium audeat exercere: hoc ausus qui fuerit, bonis proprijs spoliat, exilij perpetuitate damnatur. Ibidem grauis poena constituitur Magistratibus, qui mollius Monopolia exercentes puniunt. Rationes: 1. magna in Rep. est tyrannis rerum ad vitam sustentandam necessariarum vsus a paucorum nutu & arbitrio pendere. 2. Placuisse vult non cuique concedendum esse, vt

immenſas diuitias cumulet; ſecus qui fecerit, huius opes Fiſco adiudicandas eſſe ſcribit. (*de Leg.*) 3. Ibidem certam hæreditatem eſſe ſtatuit, ſi parentes ſuis liberis non magnas opes; ſed plurimum pudoris, moeſtitiæ, & reliquarum virtutum reliquerint. 4. *Ariſt.* 2. *Pol.* cap. 5. negat bene conſtituta in Rep. permittendum, vt quibus quouis modo ditelſcat, & opes accumulēt; quia hæc res licentiam nimiam parit, honorum procreat ambitionem, excitat inuidiam, quam rixa & ſeditioes ſæpe ſequuntur, ordinem omnem tollit, facit vt pauci ditelſcant, ad inopiam multi redigantur; vnde publica tandem res perit, moribuscus, atque corpus hydropticum.

XIII. De *Moneta* adulteratione Lex eſt: Quicumque nummos aureos partim raſerit, partim tinxerit, vel ſinxerit; ſi quidem liberi ſunt, ad beatias tradi; ſi ſerui, ſummo ſupplicio affici debet. (*Dig. lib. 48. t. 10. & in Cod. lib. 9. t. 24.*) Iſ, qui falſam cudunt ac fabricantur monetam, nummos falſos fuſione formant, flammarum exuſtione paratam eſſe debere Imperator iubet.

Apud *Athenienſes* tales ſunt capite puniti. (*Demosth. aduerſus Leptinem.*) Apud *Agyptios*, ſi qui monetam circumciderent, aut euderent adulterinam, aut pondera, vel inſignia mutarent, aut falſis litteris inſcriberent, illis manus amputabantur, vt quæ corporis pars peccaſſet, etiam poenas lueret per vniuerſam vitam. (*Diod. lib. 1. cap. 6.*) Apud *Suecos*, qui adulterina moneta alios deceperunt, ita ſunt puniti, vt monetam illi colliquarent, & in eam falſarios viuos immitterent, vel in ſublিমiori trabe circumligatos per totum corpus moneta vndique ſplendente, his quædam

frangerent. *Olaus lib. 6. cap. 13.*

Rationes: 1. quia nummo opus est ad quotidiana commercia, & omnes vitæ vsus. (*Plato 5. de Leg.*) 2. Hic est mensura commutandarum rerum. (*Arist. 1. Pol. cap. 6.*) 3. Et inuentus, vt hominum indigentia, &c. succurrat. *Ibid.* 4. Itaque contractus & commutationes omnes corrumpunt, qui monetam adulterant. Hæc res *Romanos* mouit, vt vnâ tantum Officinam haberent Monetalem, in Templo Iunonis: (vt *Carolus Magnus* in suo Palatio) constituerent Triumuiros Monetales, qui monetam arrosam tollerent: & vt Scholâ aperirent, in qua ciuium liberi discerēt nummos probare, monetam adulterinam à vera seiungere. *Rodin. lib. 6. cap. 3.*

XIV. Boni Magistratus in luxui deditos, & prodigos animaduertunt.

1. *Lacones* scuriferum militē interemere, quod tanto non nihil purpurei panni intexuisset. (*Plut. in Lacon.*) In tantum horrebant exemplum peregrinæ luxuriæ, non ignari, ex minimis initijs immedicabilem vitiorum colluuiem inundare, eoque rursissimum esse iudicantes, principijs obstant. Ob id in primos auctores seuerissimè animaduertebant. Plurimum nocuit Reip. quisquis inuestram vitij aperuit.

2. Ex Antipatri amicis quendam *Philippus Macedoniae Rex* in Iudicum numerum adscripserat. Verum post, vbi cognouit illum tingere barbam & capillum, submouit eum, dicens: Qui in prodigijs capillis fidus non esset, eum muneribus gerendis non videri dignum cui fideretur. *Plur. in Regum & Imp. Apophr.*

3. *Græcis* lege castum erat, vt qui patrimonium prodigiosè

Fff 5

prodegerat, sepulchro patrio non humarentur, sed externo. *Alex. lib. 6 cap. 14.*

4. *Tiberius Imp.* Senatōri cuidam luxuriosē uiuenti tutorem, ac si pupillus esset, dedit. *Dion. lib. 57.*

5. *Florentini* olim in decoctores, ac turpi iudicio conuictos, eosque, qui Reip. debitam pecuniam, ex Magistratus præsripto, ad diem nō soluisent, inter ararios referabant, sic ut ius suffragij ciuitatisque amitterent. Is autem, cui ea multa erat irrogata, adigi ad speculum dicebatur, quod in ea nota, tanquam in speculo, & censum & fortunas ciuium licebat intueri. †

† *Brutus*

lib. 1 hist.

Florentina.

XV. In *Loquaces.* Nam *Ægyptij* eos, qui secreta in vulgus spargebant, aut belli cōsilia hoībus indicabant, lingua priuabant, ne posthac necesse linguae licentia Reip. obessent. *Diod. Sic.* *Logopoeos* vocant *Græci*, qui falsa comminuntur, & inuulgant. Hinc in *Nicia* *Plut.* consore scēbat ab *Atheniensibus* ad rotam alligatum, velut *λογοποιός*, quod *Siciliensem* cladem temere Magistratibus nuntiare, & tota urbe divulgare ausus esset, ab peregrino in constricta accepit, vel potius peregrinus ille publico iudicio tortus est & uinctus, donec alius certū nuntiū attulisset. *Caes. lib. 7. cap. 6. Caesar lib. 6. Val. Max. lib. 1. cap. 8.*

Homines

imperi

falsis rumo-

rum ter-

uentur.

Cum falsi rumores temere & sine certo auctore in vulgus sparguntur, leui & inconstanti populo ex summa lætitia incredibilis moeror, ac summa consternatio, & cōtra potest oboritur, quod nihil vel corporum valetudini, vel publice tranquillitati periculosius, atque calamitosius, aculere potest.

XVI. *Artes lasciuas & perniciosas ex ciuitate*

bus explodunt. Commendatur *Saul*, quod abstulit magos & ariolos (1. Reg. 18.) & *Iofias* Rex quod deleuit ariolos & pythones. (4. Reg. 23.) Non nimis cauti, nec nimis prouidentes esse possunt Argi, Mercurijque ciuitatis, quorum est non solùm vultures, sed etiam pullos scelerum in ipsis nidis suffocare, & seueritatis ferrum in malos ac tuere, ac contorquere; seu gladio maleficos, & turbatores publicæ quietis tollere. 1. quia, vt hæcenus demonstratum est, Lex Diuina, (*Leuit. 19. & 10.*) & humana id ipsis mandat. 2. quia ad ipsos pertinet, ciuitatem à malis purgare, & impedire, ne partes, quæ sunt propter totum, illud corrumpant. Ideo, quando non possunt omnes partes integras seruire, potius vnã partem amputant, quàm sinunt, vt bonum commune peccat: vt medicus mētr bra, quæ corrupta & putrida, toti corpori nocere possunt, secat, abscindit, obtruncat, ne totum corpus corrumpant. Hinc iustitia pingitur aspectu virginali & formidabili. (*Gell. lib. 14. cap. 4.*) 3. quia Magistratus quandoque, Deo permittēte, morte auferuntur, cū nocentes non puniunt, vt legitur de *Saul*, *Achaz*, & *Philippo* patre *Alexandri*, quod *Attalum*, ob stuprum illatum *Paulanix*, eo perente, non puniisset, vt dicit *Curtius*. (*Plato 9. de Leg.*) 4. quia nulla est causa maioris mali, quàm licentia mali: & spes impunitatis maximam peccandi illecebram inducit. Sapiēs quidam missus *Lacedæmonem*, vt obseruaret, quibusnam legibus ac institutis ciuitas regeretur: post aliquot annos in patriam reuersus, vocatus est ad Senatum, vt sui ciuitatis rationem redderet: rogatus verò tandem, quomodo suam *Lacedæmonij* Remp. administraret,

*Excludi
ferro debet,
quæ sanari
non possunt.*

strarent, fune, furca, gladio, alijsque exquisitis tormentorum instrumentis in Senatu depositis: Hæc, inquit, sunt Leges Lacedæmoniorum: in hinciuuitatis salus, & administratio ponitur, quali dixisset: O Athenienses, nos multas & præclaras Leges ferimus, earumque nominibus ac titulis plurimum delectamur: at Lacedæmonij in hoc nos vincunt, quod maiorum decreta ab illis sub ac seuerè obseruantur. Vt enim opes in arca sunt positæ sine vsu hominis, si non expendantur: ita Leges æri incisæ sunt sine fructu ciuitatis, si iisdem, vt decet, non obtemperetur. Sunt quidem Leges muti Magistratus, & veluti inanimata instrumenta Reip. quæ tamen vocem & vitam habent, si ciues ad obedientiam seueritate Magistratus impellantur. Quid prodest medicina, si non applicetur? Merito omnes vno constringuntur Legum vinculo, & non solum lepores, sed etiam leones & aquilæ, seu diuites & potentes earum vim ac seueritatem timent.

Leges non solum capiunt muscas.

SIGNVM LII.

Malorum initijs occurrendum est.

ETIAM MINIMA MALA IN CIVITATE diligentissimè obseruare, vsq; exortu, seu nascentibus remedium præsens adhibere, seu etiam parua delicta castigare.

VITA peccatorum est Styx & lacuna miferiarum, & flagitia populi sunt præcipue euerendi Imperia. Quid enim sulphur & ignem in Sodomam & Gomorrhã à celo deuocant immans vitæ turpitudò. Quid Diluuium totius

Mundi